

University of Groningen

Opgroeien met media

Broersma, Marcel; Van Cauwenberge, Anna; Swart, Joelle; Frowijn, Lucy; Stegeman, Hanne

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Publication date:
2020

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Broersma, M., Van Cauwenberge, A., Swart, J., Frowijn, L., & Stegeman, H. (2020). *Opgroeien met media: Digitale geletterdheid en mediawijsheid bij kinderen*. University of Groningen.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Opgroeien met media Digitale geletterdheid en mediawijsheid bij kinderen

Eindrapportage
September 2020

Prof.dr. Marcel Broersma
Dr. Anna Van Cauwenberge
Dr. Joëlle Swart
Lucy Frowijn BA
Hanne Stegeman BA

Centre for Media and Journalism Studies
Rijksuniversiteit Groningen

Inleiding

Deze eindrapportage presenteert de conclusies van het onderzoeksproject “Opgroeien met Media. Digitale geletterdheid en mediawijsheid bij kinderen”. Zij beoogt handvaten te bieden die de SKSG kunnen ondersteunen in het verder vormgeven en implementeren van haar mediabeleid.

Het onderzoek is verricht in 2019 bij de Buitenschoolse Opvang (BSO) van vier SKSG-locaties: in Beijum, Stadspark, Oosterpark en Helpman. Deze locaties zijn geselecteerd om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van mediagebruik in de stad Groningen en zodat geanalyseerd kan worden of de invloed van media op het welzijn van opgroeiende kinderen verschilt tussen kinderen met een meer of minder sociaal-economisch kwetsbare achtergrond. Het onderzoek richt zich op kinderen tussen 8 en 12 jaar omdat dit een cruciale periode is in de ontwikkeling van routines rond mediagebruik.

Op elke locatie zijn twee keer een maand observaties uitgevoerd. Daarnaast zijn diepte-interviews gedaan met kinderen, hun ouders en senior-pedagogisch medewerkers. De kinderen hebben hierbij mindmaps getekend van hun mediagebruik om op een speelse manier met hen diepgaand in gesprek te komen. Tot slot is een focusgroep gedaan met senior-pedagogisch medewerkers van drie locaties om een nog scherper beeld te krijgen van het mediabeleid van de SKSG en hoe dit mogelijkwijs aangepast zou kunnen worden.

Het empirisch onderzoek is verricht door twee junior onderzoekers die beide twee locaties onderzochten, Lucy Frowijn (Helpman en Stadspark) en Hanne Stegeman (Beijum en Oosterpark). Zij werden begeleid door Anna Van Cauwenberge, Joëlle Swart en Marcel Broersma, die ook verantwoordelijk zijn voor de analyse van de data. Tijdens het onderzoek werden er geen namen van de kinderen gebruikt of opgeslagen, zodat alle onderzoeksdata anoniem zijn en niet te herleiden tot specifieke personen. Er zijn alleen data verzameld van kinderen wier ouders voorafgaand aan het onderzoek een toestemmingsverklaring hebben ondertekend.

We zijn alle deelnemers aan het onderzoek buitengewoon dankbaar voor hun medewerking. Astrid de Bruin en Henriët Bathoorn waren onmisbaar bij het opzetten en organiseren van het onderzoek, en gaven tussendoor nuttige feedback. De locatiemanagers en (senior-) pedagogisch medewerkers op de vier SKSG locaties hebben de onderzoekers met open armen ontvangen en hun werk fantastische gefaciliteerd. Betrokken en openhartig hebben zij, ook tijdens de focusgroep, hun ervaringen en inzichten gedeeld. We danken ook, en niet in het minst, de kinderen en hun ouders voor de open en inzichtvolle gesprekken die we met hen hadden.

Dit onderzoek was kortlopend en is dus niet uitputtend. We zijn verheugd dat we de samenwerking met de SKSG de komende jaren kunnen voortzetten in het vijfjarige NWO-project “Informed Citizenship for all” en de proeftuin Digitale Inclusie. Meer en langjarig onderzoek is nodig om nog meer inzicht te krijgen in hoe kinderen digitale geletterdheid en mediawijsheid ontwikkelen, en wat de rol van de BSO daarin is en kan zijn.

Bevindingen

De gerapporteerde bevindingen zijn samengevat onder drie overkoepelende thema's – vorm, inhoud, en doel van het mediabeleid – die elk uit specifieke aandachtspunten bestaan.

THEMA 1: HOE KAN HET MEDIABELEID VORM KRIJGEN?

Dit thema focust op de manier waarop de SKSG haar mediabeleid doeltreffend kan vormgeven en implementeren. Onze bevindingen tonen vier processen die hierin ondersteunend zijn.

1. Een eerste vaststelling binnen dit thema, is dat een doeltreffend mediabeleid enkel op basis van een **bottom-up gestuurde benadering tot stand kan komen**.

Ten eerste, blijkt dat het **betrekken van kinderen in de besluitvorming over mediaregels en -afspraken op de SKSG** cruciaal is. Een eerste reden hiervoor is dat dit een draagvlak creëert binnen de groep voor de naleving van de gemaakte regels en afspraken: de kinderen krijgen verantwoordelijkheid en vertrouwen in het maken van regels en afspraken en aanvaarden hierdoor makkelijker de verantwoordelijkheid in het navolgen van deze afspraken. Ook zijn de regels afgesproken met en gedragen door alle kinderen wat voor een duidelijk kader zorgt waarbinnen kinderen elkaars mediagebruik respecteren en controleren. Daarnaast, krijgen pedagogisch medewerkers door het betrekken van kinderen in de besluitvorming inzicht in de 'mediawereld' van kinderen: welke mediaplatformen en -inhouden leven bij een specifieke groep van kinderen, hoe en met wie gebruiken ze deze media, en waarom? Deze kennis stelt pedagogisch medewerkers in staat om in te spelen op wat er leeft bij kinderen, bijvoorbeeld, door bepaalde populaire media toe te laten op de groep. Gezien het leven van kinderen zich in toenemende mate afspeelt in en via media, is het inspelen op hun leefwereld belangrijk om de SKSG als omgeving aantrekkelijk te houden voor kinderen, in het bijzonder de oudere kinderen.

Naast de relatie kinderen-pedagogisch medewerkers in het vormgeven van mediabeleid is het, ten tweede, belangrijk dat de **kennis en ervaring van pedagogisch medewerkers doorklinkt in het overkoepelend SKSG-mediabeleid. Structureel overleg tussen (a) pedagogisch medewerkers binnen een groep, (b) pedagogisch medewerkers van verschillende groepen en locaties, en (c) pedagogisch medewerkers en SKSG-management is hiervoor essentieel**. Dit overleg kan verschillende voordelen hebben. Het laat toe een mediabeleid te ontwikkelen dat gegrond is in de dagelijkse ervaringen die pedagogisch medewerkers hebben met het mediagebruik van kinderen op hun groep. Dit maakt het mediabeleid niet alleen ondersteunend in en relevant voor hun werk, maar op die manier kan ook de inbreng van kinderen in het overkoepelende mediabeleid vorm krijgen. Daarnaast, creëert het delen van kennis over en ervaringen met mediagebruik van kinderen tussen pedagogisch medewerkers ook een kader waarbinnen pedagogisch medewerkers van elkaar kunnen leren en bij elkaar advies kunnen inwinnen hoe best om te gaan met media op hun groep. Tot slot zorgt een visie

op media die gedragen wordt door pedagogisch medewerkers binnen een groep voor duidelijke media-afspraken en -regels. Onze bevindingen tonen dat helderheid en consistentie bepalend elementen zijn in het effectief naleven van media-afspraken en -regels door kinderen.

2. Een tweede bevinding binnen dit thema is dat een doeltreffend **mediabeleid moet meegroeien met de ontwikkelingen in media en mediagebruik**. Deze komen vaak eerst tot uiting bij jongere mediagebruikers. Dit betekent dat het overkoepelende mediabeleid voldoende flexibiliteit aan de dag moet kunnen leggen om op een organische manier mee te ontwikkelen met veranderend mediagebruik van kinderen. Het bottom-up betrekken van kinderen en pedagogisch medewerkers in de besluitvorming rondom het mediabeleid, zoals bovenstaand toegelicht, is een eerste stap die deze flexibiliteit kan faciliteren.

Het ontwikkelen van een **mediabeleid dat bestaat uit een kader van richtlijnen in plaats van vastgelegde regels en restricties**, is een tweede belangrijke stap. Richtlijnen zetten een visie uit die pedagogisch medewerkers kunnen implementeren en vormgeven op basis van hun dagelijkse ervaringen met het gebruik van media op de groep. Ze staan toe om doeltreffend en kort op de bal te spelen bij het vaststellen van ontwikkelingen in media(gebruik). Ook de gehanteerde terminologie is hier van belang en moet doordacht zijn: media-afspraken en -richtlijnen, in plaats van mediaregels en mediarestricties, zijn benamingen die passender zijn voor een flexibel mediabeleid.

Tot slot is er een duidelijke **vraag vanuit de pedagogisch medewerkers naar scholing** in recente ontwikkelingen in mediainhouden, -platformen, -technologieën, en digitale geletterdheid, en hoe kinderen best te ondersteunen in hun omgang hiermee. Deze scholing kan verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld: een workshop, overleg tussen pedagogisch medewerkers onderling of aanwerving van pedagogisch medewerkers met kennis en expertise in media en digitale geletterdheid.

3. Een derde vaststelling binnen dit thema, is dat een overkoepelend mediabeleid **ruimte moet laten voor een verschillende invulling naargelang de specifieke SKSG-locatie en -groep**. Onze bevindingen tonen dat mediaregels en -afspraken heel verschillend zijn naargelang de dynamiek, doelgroep, en klemtoon van een specifieke SKSG-locatie. Een voorbeeld hiervan is dat op sommige locaties persoonlijke media, zoals een smartphone, niet meegebracht mogen worden, waar dit op andere locaties wel het geval is. Pedagogisch medewerkers hebben vaak een doordachte motivering voor specifieke media-afspraken binnen een groep. Deze motivering is gebaseerd op hun ervaringen met de kinderen en de dynamiek en het ritme op de groep. Om het mediabeleid relevant en doeltreffend te houden, is het dus belangrijk dat een overkoepelend beleid locatie- en doelgroepgebonden media-afspraken toelaat. Deze vaststelling heeft dus betrekking op de eerder genoemde punten over het belang van een flexibel en bottom-up gestuurd mediabeleid.
4. Een laatste vaststelling binnen dit thema is dat het **mediabeleid een geïntegreerd thema zou moeten zijn in de algemene visie en het beleid van de SKSG**, net zoals bijvoorbeeld sport en gezondheid dat zijn. Alle belangrijke processen in het leven van

opgroeiende kinderen – van het onderhouden van vriendschappen, het ontdekken van en leren over de wereld, het ontwikkelen van een identiteit, en spel en ontspanning – vinden voor veel kinderen in toenemende mate plaats via en in media. Dit is ook een observatie die we meermaals in dit onderzoeksproject deden. De SKSG kan haar visie en richtlijnen op media integreren in het algemeen beleid door deze, bijvoorbeeld, **op te nemen als een centrale pijler in het contract dat wordt afgesloten met ouders en kinderen.**

Een tweede gevolg van het centraler stellen van media in de visie en het beleid van de SKSG, is dat er ook een **afzonderlijk budget** zou moeten zijn **voor het investeren in mediascholing van pedagogisch medewerkers en de aankoop van nieuwe media voor de locaties.** Het voorzien van een afzonderlijk mediabudget laat, met andere woorden, toe dat de SKSG kan meegroeien met en inspelen op recente veranderingen in mediaplatformen en technologieën. Dit kan zowel in de media die aangeboden worden op de locaties, als in hoe pedagogisch medewerkers deze media kunnen inzetten op hun locatie en kinderen kunnen begeleiden in hun mediagebruik.

THEMA 2: WAAROVER MOET HET MEDIABELEID GAAN?

Dit thema gaat over de inhoudelijke klemtonen die nodig zijn om de doelstellingen van het mediabeleid te realiseren. Drie overkoepelende klemtonen kunnen op basis van onze bevindingen onderscheiden worden.

1. Een eerste vaststelling binnen dit thema is dat het **mediabeleid meer zou moeten focussen op richtlijnen voor** hoe kinderen op een gezonde, veilige, en sociale manier kunnen **omgaan met media**. De klemtoon moet liggen op hoe pedagogisch medewerkers hen hierin kunnen begeleiden, **in plaats van het opleggen van restricties die pedagogisch medewerkers moeten handhaven en controleren** om kinderen te beschermen.

Een eerste vaststelling hierbij is dat een doeltreffend mediabeleid vertrekt vanuit een **vertrouwensrelatie tussen de kinderen en de pedagogisch medewerker** op de groep. Deze vertrouwensrelatie is een voorwaarde voor het creëren van een omgeving waarbinnen kinderen zich veilig voelen om met de pedagogisch medewerker te praten over media, over hoe en met wie ze media gebruiken, over onprettige ervaringen en problemen die ze hebben gehad bij het gebruiken van media en hoe ze hiermee kunnen omgaan. Onze bevindingen tonen dat **praten over media samen met de pedagogisch medewerker en andere kinderen op de groep de meest doeltreffende manier is om kinderen op een gezonde, veilige, en sociale manier te leren omgaan met media. We bevelen aan om hier gestructureerd ruimte voor te maken op de groep.**

Praten over media helpt kinderen in het ontwikkelen van digitale vaardigheden: ze horen over en leren van elkaars ervaringen en kennis, ze ontwikkelen een ruimer begrip van media, inclusief de gevaren en mogelijkheden die media met zich meebrengen, en ze helpen elkaar bij het oplossen en omgaan met mediagerelateerde problemen. Tevens creëert het samen praten over media een omgeving waarin de pedagogisch medewerker als aanspreekpunt en vertrouwenspersoon kan optreden. Gezien veel van het mediagebruik van kinderen online plaatsvindt en niet meteen zichtbaar is voor pedagogisch medewerkers, is het cruciaal dat kinderen zelf de pedagogisch medewerker opzoeken wanneer ze geconfronteerd worden met onveilig, asociaal, en/of ongezond mediagebruik in hun omgeving.

Ten tweede, en samenhangend met bovenstaand punt, moet een mediabeleid pedagogisch medewerkers helpen om een **balans te vinden tussen** het **beschermen/controleren** van het mediagebruik van kinderen en het **geven van verantwoordelijkheid/vertrouwen** om media zonder restricties te verkennen. Het vinden van deze balans hangt uiteraard samen met de opvoedkundige visie die je aanhangt: leer je kinderen best omgaan met potentieel schadelijke omgevingsfactoren door ze eraan bloot te stellen of door ze ervan af te schermen? Onze bevindingen geven aan dat wat betreft het ontwikkelen van sociale, gezonde en veilige mediavaardigheden bij kinderen het antwoord ergens in het midden ligt.

Eenzijds, tonen onze bevindingen dat **kinderen baat hebben bij duidelijke afspraken over en restricties omtrent media die gelden voor iedereen** op de groep. Een voorbeeld hiervan is dat kinderen de individuele schermtijd die is afgesproken, respecteren en

elkaar hierop ook onderling controleren zonder dat dit problemen geeft. Deze restricties leren kinderen om op een gezonde (met aandacht voor andere activiteiten die rondom hen gebeuren) en sociale (met aandacht voor andere kinderen) manier met media om te gaan.

Anderzijds, blijkt uit onze bevindingen dat het **zelfstandig verkennen van media zonder restricties maar met ad hoc begeleiding van en terugkoppeling naar pedagogisch medewerkers kinderen helpt in het ontwikkelen van digitale vaardigheden**. Dit blijkt in het bijzonder bij het ontwikkelen van strategieën voor het leren omgaan met en vinden van oplossingen voor problemen die ze, bijvoorbeeld, online tegenkomen (denk aan schadelijke media-inhouden, online pesten, hacken van sociale media profielen, etc.). Eén van de belangrijkste vaststellingen hierbij was dat kinderen de pedagogisch medewerker zelf om advies en hulp vragen wanneer ze geconfronteerd worden met een mediasituatie waar ze niet meteen raad mee weten. Deze situatie creeert voor de pedagogisch medewerker een gelegenheid om met kinderen te praten over hun mediagebruik en ondersteuning te bieden in het ontwikkelen van bepaalde digitale vaardigheden.

Op basis van deze vaststelling en de expliciete vraag vanuit de senior-pedagogisch medewerkers **adviseren we om de Webfilter die momenteel gehanteerd wordt door de SKSG af te schaffen**. Het is pedagogisch constructiever om met kinderen te praten over schadelijke inhouden die ze tegenkomen online dan hen hiervoor af te schermen, omdat blootstelling mits begeleiding hen ook daadwerkelijk helpt om hiermee te leren omgaan.

2. Een tweede vaststelling binnen dit thema, is dat een **mediabeleid pedagogisch medewerkers een leidraad moet geven voor hoe ze media doelbewust kunnen inzetten voor activiteiten op hun locatie**: ter ondersteuning van sociale interactie en cohesie op de groep, het ontwikkelen van digitale kennis, vaardigheden, en geletterdheid in kinderen, en het stimuleren van persoonlijke groei en ontwikkeling in kinderen.

Ten eerste, stelt zich de vraag **hoe om te gaan met persoonlijk mediagebruik van kinderen op de SKSG**. Mogen ze persoonlijke media (voornamelijk smartphones) meebrengen naar de SKSG, mogen ze deze media gebruiken op de SKSG, op welke momenten mag dit, wat mogen ze wel niet doen op hun smartphone, en hoeveel tijd mogen ze hieraan spenderen? Het is moeilijk om hier een algemeen geldende richtlijn voor te formuleren gezien onze bevindingen tonen dat afspraken rond persoonlijk mediagebruik op de SKSG variëren naargelang de specifieke locatie en doelgroep van kinderen. Langs de ene kant tonen onze bevindingen dat voor sommige kinderen media een inherent deel uitmaken van hun leven. Een voorbeeld hiervan is dat sommige kinderen vaak met elkaar afspreken om online te spelen, bijvoorbeeld op het mediaplatform TikTok of voor het spelen van videogames. Deze vaststelling toont dat **media een sociaalverbindende factor kunnen zijn voor kinderen**, bijvoorbeeld in het onderhouden van vriendschappen, **en centraal staan in hun vrije tijdsbesteding**. **Vanuit deze vaststelling is het te verantwoorden om kinderen op de SKSG persoonlijke media te laten gebruiken mits met duidelijke afspraken en restricties** (zie onderstaand).

Echter, onze bevindingen tonen ook dat **persoonlijk mediagebruik op de groep kan leiden tot minder sociaal gedrag bij kinderen**. Voor sommige kinderen zijn media **statussymbolen die gebruikt worden om zich te onderscheiden van andere kinderen**. Dit kan leiden tot situaties waarin kinderen persoonlijke media onder elkaar vergelijken en waarbij mediabezit een belangrijke factor wordt in het al dan niet behoren tot of uitgesloten worden van een bepaalde groep. Een tweede vaststelling omtrent minder sociaal mediagebruik, is dat **persoonlijke mediagebruik op de SKSG kinderen kan isoleren van de groep en de ruimte om zich heen**. Wanneer kinderen persoonlijke media gebruiken op de SKSG gebeurt het vaak dat ze, als het ware, in een persoonlijke 'bubble' stappen die afgezonderd is van de omgeving en de kinderen rondom zich. Onze bevindingen geven wel aan dat dit niet noodzakelijk het geval hoeft te zijn. Soms gebruiken kinderen hun smartphone om samen met andere kinderen op de SKSG te spelen, bijvoorbeeld op het mediaplatform TikTok, maar ook in dat geval vormen zich rondom persoonlijke media klikjes van kinderen die zich afzonderen van de groep.

Ten tweede zou het **mediabeleid pedagogisch medewerkers moeten helpen in het maken van een afweging tussen het organiseren van media-activiteiten en non-media activiteiten** op de groep. Een belangrijke vraag die hierbij rijst en die we op basis van ons onderzoek helaas niet eenduidig kunnen beantwoorden is: versterkt het aanbod van media(-activiteiten) op een SKSG-locatie de aandacht voor media bij kinderen, of is het andersom en is er meer aandacht voor media(-activiteiten) op een SKSG-locatie omdat media bij kinderen op die locatie meer leven? We stelden in ons onderzoek vast dat op sommige locaties waar weinig media(-activiteiten) zijn, kinderen ook minder de vraag stellen naar media-activiteiten, terwijl de vraag op andere locaties met meer media-aanbod duidelijk hoger is.

Hoewel we bovenstaande vraag niet kunnen beantwoorden op basis van ons onderzoek, kunnen we wel **adviseren om media doordacht in te zetten, bijvoorbeeld ter ondersteuning van groepsactiviteiten en groepsdynamiek**. We stelden vast dat pedagogisch medewerkers media ook regelmatig op deze manier inzetten. Kinderen leren bijvoorbeeld samen programmeren en spelen samen videogames, en pedagogisch medewerkers gebruiken YouTube filmpjes als instructie bij het knutselen. Uit onze bevindingen blijkt dat kinderen het fijn vinden om media samen te gebruiken. Ze kijken, bijvoorbeeld, regelmatig met elkaar mee als ze online spelletjes spelen en helpen elkaar bij het gamen. Deze processen **stimuleren de ontwikkeling van digitale vaardigheden omdat kinderen van elkaars mediagebruik en -kennis leren**.

Echter, een **belangrijke kanttekening die we moeten maken bij het meekijken van kinderen tijdens mediagebruik, is dat dit ook groepsverstrend kan werken**. Mediaschermen hebben een groot aandachtstrekend effect op kinderen. Wanneer er geen voorafgaande afspraken zijn over het meekijken met elkaar, is de kans reëel dat alle andere activiteiten op de groep op de achtergrond verdwijnen en kinderen samentroepen rond één scherm. Dit is voornamelijk het geval wanneer media centraal gepositioneerd staan de ruimte (zie hierna). **Het maken van afspraken hierover, zoals op sommige SKSG-locaties waar we onderzoek deden ook gebeurt, is dus cruciaal om media-activiteiten op een sociale manier te organiseren**.

3. Een laatste vaststelling binnen dit thema, is dat het mediabeleid pedagogisch medewerkers ook richtlijnen zou moeten bieden voor **hoe ze media het meest doeltreffend kunnen plaatsen binnen hun SKSG-locatie.**

Een eerste belangrijke afweging hierbij is: plaats je media **centraal in de ruimte zodat je het mediagebruik van kinderen kan controleren, of** geef je kinderen het **vertrouwen om media in een afgescheiden ruimte te gebruiken?** Zoals eerder besproken, hangt het antwoord op deze vraag in eerste instantie af van de pedagogische keuze die gemaakt wordt tussen het mediagebruik van kinderen controleren, enerzijds, en kinderen verantwoordelijkheid geven om zelfstandig media te verkennen, anderzijds.

Op basis van onze bevindingen kunnen we stellen dat **de meeste kinderen ook zonder direct toezicht media op een verantwoordelijke manier kunnen gebruiken.** Dit is vooral het geval wanneer er duidelijke afspraken zijn gemaakt met de kinderen over het mediagebruik op de groep. Een kader van duidelijke afspraken die gedragen worden door de volledige groep zorgt ervoor dat, in de meeste gevallen, kinderen elkaar controleren tijdens het mediagebruik zonder tussenkomst van de pedagogisch medewerkers. Bijvoorbeeld, op één locatie wordt het gebruik van de Playstation die zich in een open maar niet-centrale ruimte bevindt enkel georganiseerd met behulp van een wekker die de individuele speeltijd van kinderen bijhoudt. Op deze manier controleren kinderen elkaars mediagebruik. Daarnaast is het ook belangrijk dat er een vertrouwensband is tussen de pedagogisch medewerker en de kinderen zodat kinderen de pedagogisch medewerker actief informeren wanneer er toch problemen zijn rondom het mediagebruik.

Uiteraard hangt de afweging tussen kinderen controleren door media centraal te plaatsen, of kinderen verantwoordelijkheid geven door media afgezonderd te plaatsen, ook af van **de leeftijd van de kinderen en de specifieke groep van kinderen.** We stelden bijvoorbeeld vast dat pedagogisch medewerkers oudere kinderen meer verantwoordelijkheid en vertrouwen geven in het zelfstandig gebruiken van media dan jongere kinderen. Maar zelfs dan loopt het bij sommige kinderen niet goed wanneer ze media zonder toezicht gebruiken. Vandaar dat het belangrijk is dat pedagogisch medewerkers naargelang de groep van kinderen op hun locatie hierover zelf een weloverwogen beslissing in kunnen maken.

Een tweede belangrijke vaststelling is dat op SKSG-locaties waar media niet centraal in de ruimte geplaatst zijn er ook minder vraag is van kinderen om media te gebruiken. Zoals eerder vermeld, wil dit niet noodzakelijk zeggen dat het één het gevolg is van het ander. Wel blijkt uit onze bevindingen dat **schermen aandachtstrekkers zijn en dat het centraal plaatsen van media ervoor zorgt dat kinderen als het ware naar de schermen worden toegezogen.** Zoals eerder besproken, kan dit voor een groepsversturende dynamiek zorgen. **Alles in acht genomen, zouden we dan ook adviseren om media niet centraal in de ruimte te plaatsen, maar ook niet in een volledige afgesloten ruimte.**

THEMA 3: OVER HET DOEL VAN HET MEDIABELEID

Dit thema vat kort de algemene doelstellingen samen van het SKSG-mediabeleid. Deze doelstellingen zijn gebaseerd op het huidige SKSG-mediabeleid en de bevindingen en aanbevelingen van ons onderzoek, zoals bovenstaand besproken. Drie doelstellingen worden opgesomd, waarbij telkens kort wordt teruggekoppeld naar de bevindingen en aanbevelingen die in dit rapport zijn gedaan.

1. Een eerste doelstelling is het **ondersteunen van de sociale cohesie en groepsdynamiek via het gebruik van media**. Zoals bovenstaand besproken, bevelen we aan om: (a) kinderen te betrekken in het maken van afspraken over mediagebruik op de SKSG gezien dit een draagvlak creëert voor de gemaakte afspraken die kinderen vervolgens ook onderling controleren (zie Thema 1.1), (b) afspraken omtrent mediagebruik aan te passen naargelang de SKSG-locatie en doelgroep (zie Thema 1.3), (c) een doordacht mediabeleid te voeren dat aandacht heeft voor sociale interactie en cohesie binnen de groep, zowel wat betreft het persoonlijk mediagebruik in de groep, (d) het organiseren van media-activiteiten op de groep (zie Thema 2.2), als (e) het plaatsen van media in de ruimte op de locatie (zie Thema 2.3).
2. Een tweede doelstelling is het **ontwikkelen van digitale geletterdheid bij kinderen: het ondersteunen van de ontwikkeling van vaardigheden die kinderen in staat stellen om op een zelfstandige, veilige, evenwichtige, en sociale manier media te gebruiken**. Om dit te stimuleren hebben we volgende aanbevelingen geformuleerd in dit rapport: (a) het betrekken van kinderen in het maken van afspraken over mediagebruik op de SKSG, omdat dit niet alleen een draagvlak voor de gemaakte regels creëert maar pedagogisch medewerkers ook inzicht verschaft in de mediawereld van kinderen (zie Thema 1.1), (b) het ontwikkelen van een flexibel kader van richtlijnen (in plaats van regels) dat kan meegroeien met recente ontwikkelingen in mediatechnologieën en -gebruik, waarbij (c) ook wordt ingezet op scholing voor pedagogisch medewerkers zodat zij kinderen doeltreffend kunnen begeleiden in het ontwikkelen van digitale vaardigheden (zie Thema 1.2), (d) het integreren van het mediabeleid in de centrale visie en het beleid van de SKSG (zie Thema 1.4), (e) het focussen op richtlijnen voor het omgaan met media, met aandacht voor het creëren van vertrouwen en ruimte voor het praten over media met de pedagogisch medewerker (zie Thema 2.1), en (f) het ontwikkelen van een doordacht mediabeleid, wat betekent dat het beleid aandacht heeft voor verschillende aspecten van mediagebruik (het sociaal, veilig, evenwichtig, en zelfstandig kunnen gebruiken van media), alsook een balans houdt tussen het controleren en begrenzen van mediagebruik, enerzijds, en het geven van vertrouwen en verantwoordelijkheid aan kinderen in het verkennen van media, anderzijds (zie Thema's 2.1, 2.2, en 2.3).
3. Een laatste doelstelling is het **stimuleren van de persoonlijke groei en ontwikkeling van kinderen via mediagebruik**. Deze doelstelling focust op de individuele ontwikkeling en noden van kinderen en hoe media hierop kunnen aansluiten en hiervoor kunnen ingezet worden op de SKSG. Aanbevelingen die betrekking hebben op deze doelstelling zijn: (a) het betrekken van kinderen in het maken van afspraken over mediagebruik op de SKSG, vooral omdat pedagogisch medewerkers op deze manier inzicht krijgen in de mediawereld van kinderen en hoe media aansluiten op hun interesses (zie Thema 1.1), (b) het laten meegroeien van het mediabeleid met recente ontwikkelingen in

mediatechnologieën en -gebruik, met aandacht voor scholing van pedagogisch medewerkers zodat ze kinderen ook doeltreffend kunnen begeleiden in hun mediageruik (zie Thema 1.2), (c) het centraal stellen van het mediabeleid in de visie en het beleid van de SKSG, gezien een geïntegreerde benadering een weerspiegeling vormt van de centrale rol die media spelen in het opgroeien van kinderen (zie Thema 1.4), en (d) het focussen op richtlijnen voor het omgaan met media (in plaats van regels voor het controleren en begrenzen van mediagebruik) zodat kinderen ruimte en verantwoordelijkheid krijgen om media te verkennen op basis van hun persoonlijke interesses, maar waarbij er ook ruimte en vertrouwen wordt gecreëerd binnen de groep om persoonlijke media-ervaringen, -kennis en -problemen te delen en bespreken zodat kinderen door de pedagogisch medewerker begeleid kunnen worden in hun mediagebruik en kunnen leren van elkaar (zie Thema 2.1 en 2.2).